

INFORME FINAL
“El portafolis de pràctiques com a eina de reflexió i desenvolupament dels resultats d’aprenentatge de competències professionals i personals”

Cristina Roy Perez;Montserrat Casanellas Chuecos;Fernando Barbancho Tovillas;Elisenda Pérez Muñoz;Miguel Angel Cañivano Salvador;Ginebra Comellas Estibal;Chantal Moll De Alba Lacuve;Oriol Oleart Piquet;Rosa Maria Satorras Fioretti;Francisca Pérez Madrid;Pilar Rivas Vallejo;Maria Luisa Zahino Ruiz;Agustí Ten Pujol;Berta Roca Acedo;Enriqueta Expósito Gómez;Esther Martín Nuñez;Daniela Stephanie Rivera Vallvé.

PROGRAMA RIMDA

INFORME FINAL DEL PROJECTE

1. DADES TÈCNIQUES DEL PROJECTE

CODI DEL PROJECTE: 2022PMD-UB/007

TÍTOL DEL PROJECTE: “El portafolis de pràctiques com a eina de reflexió i desenvolupament dels resultats d’aprenentatge de competències professionals i personals”.

2. DADES DE CONTEXT

ENSENYAMENTS: Màster de l’Advocacia, actualment substituït pel Màster de l’Advocacia i la Procura.

ASSIGNATURES IMPLICADES: Pràctiques I i II

GRUPS D’INNOVACIÓ IMPLICATS: DIKASTEIA

DURADA: 2 anys (amb pròrroga inclosa)

RESPONSABLE: Cristina Roy Pérez

PDI IMPLICAT: Cristina Roy Pérez; Montserrat Casanellas Chuecos; Fernando Barbancho Tovillas; Elisenda Pérez Muñoz; Miguel Angel Cañivano Salvador; Ginebra Comellas Estibal; Chantal Moll De Alba Lacuve; Oriol Oleart Piquet; Rosa Maria Satorras Fioretti; Francisca Pérez Madrid; Pilar Rivas Vallejo; Maria Luisa Zahino Ruiz; Agustí Ten Pujol; Berta Roca Acedo; Enriqueta Expósito Gómez; Esther Martín Nuñez; Daniela Stephanie Rivera Vallvé.

3. RESUM I DESCRIPTORS

El portafolis d’aprenentatge com a eina de seguiment de les pràctiques dels alumnes per part d’un tutor acadèmic, si bé s’ha demostrat com un dels instruments més idonis per organitzar i fomentar el seu procés formatiu autònom, necessita una arquitectura pedagògica orientada a l’aprenentatge que millori la retroalimentació que l’estudiant rep del tutor, donat que aquesta enforteix la capacitat de l’alumne d’autoregular la seva actuació, aspecte que resulta clau pel seu aprenentatge. Prendre consciència d’aquest es la tasca fonamental del tutor, màxim en un entorn com el professional, on no sempre el procés d’aprenentatge està dirigit o regulat, i on per tant, l’alumne es pot sentir orfe de la guia d’un professor a l’ús. Aquest projecte vol incidir directament en l’actuació del tutor acadèmic de portafolis, millorant la seva contribució en la creació d’aquest entorn d’aprenentatge, dotant-lo de les competències necessàries per enfortir el procés de retroalimentació a l’estudiant.

Línies d’innovació vinculades: A5) Portafolis digitals; A7) Web 2.0 / 3.0 / Xarxes socials; B1) Competències transversals; B2) Pràcticum; C1) Autoavaluació; C4) Avaluació continuada; C6) Avaluació formativa; C7) Instruments d’avaluació (rúbriques); E1) Aprenentatge autònom; E6) Mentoria i tutoria;

Paraules clau: Portafolis; Pràctiques; Competències; Mentoria.

4. FINALITAT DEL PROJECTE

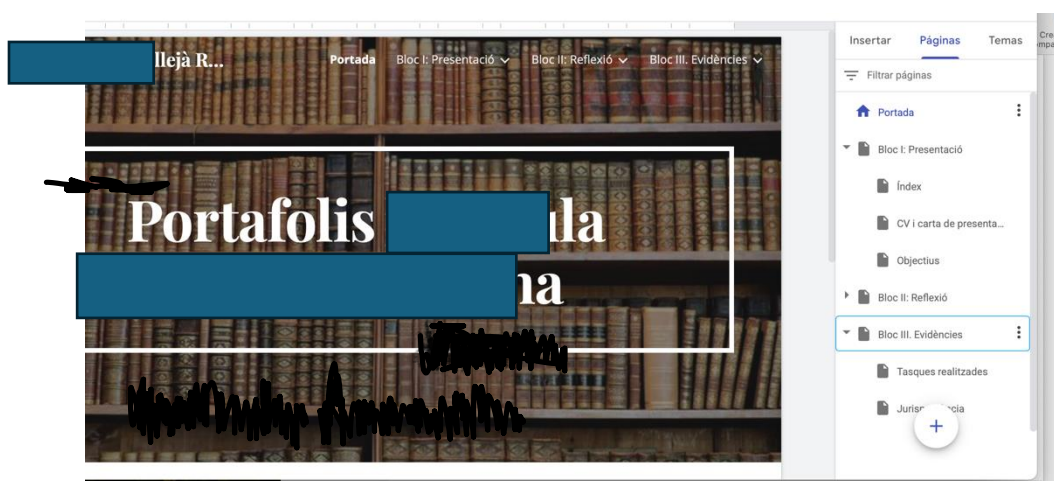
El portafolis d'autoaprenentatge es va introduir a l'assignatura Pràctiques II del Màster d'Advocacia al curs 2012-2013, com a complement per millorar l'experiència d'aprenentatge pràctic. Aquesta assignatura, enfocada cap a la pràctica professional dels futurs juristes, implica que durant un període d'aproximadament tres mesos l'alumnat realitza pràctiques professionals amb el seguiment de dos tutors: un professional que valora la trajectòria pràctica; i un acadèmic que guia i valora la reflexió que va fent l'alumnat en el seu portafolis.

Mentre el tutor professional realitza una valoració destinada únicament a comprovar l'assoliment de les tasques i competències previstes en l'acord formatiu de pràctiques, el tutor acadèmic en valora el procés d'aprenentatge de l'alumne conforme a la reflexió que aporta per mitjà d'un portafolis d'aprenentatge, que en aquest sentit, es configura com una eina per fomentar la reflexió sobre les seves pràctiques.

El format d'aquest portafolis, que es una carpeta digital, sempre ha estat predeterminat, i així el contingut mínim a presentar per l'alumnat ha tingut la següent estructura:

- a) Un bloc de presentació.
- b) Un bloc de reflexió (on es recullen cronològicament les tasques realitzades a la entitat amb la finalitat de que, mensualment, l'estudiant seleccioni les més significatives pel seu aprenentatge, per tal de dur a terme una reflexió més profunda amb ajuda d'una guia de reflexió de la qual en disposa abans de la matricula de l'assignatura).
- c) Un bloc d'evidències (on es comparteixen aquelles evidències documentals de les tasques realitzades, així com d'altres que contribueixen a la seva formació com a futurs juristes)

Ad. Ex:

Ara bé, d'ençà la introducció del portafolis, fa més de 10 anys, s'ha anat fent algunes millores significatives com ara, simplificar la plataforma digital substituint el programari

lliure WIKI pel google sites; actualitzar les directrius d'actuació dels tutors acadèmics amb noves guies d'avaluació i models de comunicació amb les institucions de pràctiques, millorar l'avaluació de l'assignatura amb una nova definició d'algunes rubriques o afavorir la comunicació amb les entitats de pràctiques.

Tot i que els canvis introduïts han contribuït a una avaluació més acurada del portafolis, l'experiència acumulada indicava que encara hi havia algunes millores a fer, i que van materialitzar-se en el objectius de la proposta docent (en endavant PMD) destinades a una millora qualitativa del procés de seguiment, mentorització i avaluació de la assignatura, amb una actuació centrada en el tutor acadèmic com a "motor" de contribució de la reflexió de l'alumnat.

5. OBJECTIUS DEL PMD

El objectius generals del projecte eren:

- a) La millora de l'eina del Portafolis de les Pràctiques en el Màster en Advocacia (actualment Màster en Advocacia i Procura)
- b) Una major integració de les assignatures que impliquen formació en competències en l'esmentat Màster, en concret de les assignatures Pràctiques I Pràctiques II.
- c) L'augment de la capacitat dels tutors en tècniques de *mentoring* i acompanyament.
- d) I la potenciació dels serveis de suport a la transició al món professional de l'alumnat del Màster.

Aquests objectius es completaven amb d'altre de caràcter específic com ara:

- Redefinir les competències que ha d'avaluar el portafolis adequant-les al Màster d'Advocacia.
- Dissenyar un model d'adaptació de les competències identificades al futur model de resultats d'aprenentatge de les titulacions.
- Millorar el contingut de l'actual portafolis docent per convertir-lo en una eina d'autoreflexió personal, més enllà de la avaluació del resultat de les activitats formatives dutes a terme a la entitat de pràctiques.
- Ampliar l'abast de l'actual portafolis per tal que serveixi eina d'avaluació de tots els objectius d'aprenentatge de les diferents assignatures del Màster d'Advocacia.
- Formar als tutors/es acadèmics del portafolis per fer-los més competents en l'avaluació de competències i objectius d'aprenentatge.
- Aprofitar la formació rebuda a l'assignatura de Pràctiques I, i en especial, la del taller de coaching, per formar als tutors acadèmics en eines d'orientació, mentoria i coaching per al desenvolupament professional i personal i per millorar el procés de reflexió de l'alumnat.
- Elaborar una proposta de disseny del portafolis per la seva incorporació a pràctiques curriculars dels Graus de la Facultat de Dret on encara no el tenim implementat.
- Potenciar el portafolis entre l'alumnat com a eina de desenvolupament personal, afavorint l'ús.

L'assoliment d'aquests objectius es planificar al llarg de dos anys (curs 22-23 i curs 23-24) d'acord amb la següent estructura:

Durant el curs 22-23, coincidint amb el semestre en que s'imparteix pràctiques I (febrer-maig 2023) ens centràrem en la millora del portafolis i de la tasca de seguiment dels tutors i en concret en:

1. Dur a terme un anàlisi de com millorar l' actual configuració del portafolis amb particular atenció als diferents instruments d'avaluació i fonts d'informació com ara la satisfacció dels estudiants; les qualificacions de l'assignatura; la opinió de les entitats de pràctiques; o l'estat de la qüestió: estudis, bibliografia en general sobre competències en aquesta matèria.
2. Proporcionar als tutors una formació complementària en matèria de mentoring per millorar el seguiment i avaluació del portafolis.

Durant el curs 23-24, coincidint amb el semestre en que s'imparteix pràctiques II (setembre 2023-marc 2024) -tingueu present que al ser pràctiques externes no coincideixen amb el quadrimestre acadèmic ordinari- el model anterior es posaria en pràctica i així les actuacions es centrarien en:

3. L'aplicació per part de l'alumnat del nou format dissenyat de portafolis.
4. Avaluar si el nou model de reflexió contribueix a la integració de les assignatures del Màster d'Advocacia.
5. Avaluar si el nou portafolis contribueix a una millor formació en matèria de competències i habilitats dels alumnes.

6. CRONOGRAMA ORIGINAL I ACCIONS DUTES A TERME

El desenvolupament del PMD es va planificar d'acord amb el següent Pla de Treball:

Temporalització	Fase	Accions
Desembre 2022-febrer 2023	Primera	Identificació de les competències professionals
Febrer 2023-abril 2023	Segona	Adaptació del portafolis
Maig 2023-juliol 2023	Tercera	Millora del procés de seguiment i avaluació del portafolis
Setembre 2023-gener 2024	Quarta	Aplicació del nou model de portafolis
Gener 2024-maig 2024	Cinquena	Valoració dels resultats

Les activitats que finalment s'han dut a termes, si bé detallades a l'apartat sisè, es poden resumir en el següent quadre:

Temporalització	Fase	Condicionants	Accions
Desembre 2022-febrer 2023	Primera	Entrada en vigor del nou Màster d'advocacia i Procura.	- Recollida de dades de valoració del funcionament del portafolis d'alguns despatxos i del alumnes (a través d'una enquesta). - Discussió dels resultats en el grup de professors.
Febrer 2023-abril 2023	Segona	Limitació de les propostes de millora a les assignatures Pràctiques I i II.	- Implementació de millores en l'assignatura Pràctiques I.
Maig 2023-juliol 2023	Tercera	No concessió de l'ajut econòmic sol·licitat al PMD	- Donat que no es va poder fer una formació específica als tutors en matèria de coaching es va substituir l'acció formativa per un intercanvi d'impressions. - Participació en el II Congreso Internacional D+I+D, para la Docencia e Innovación en Derecho, sobre "Derecho y competencias prácticas", celebrat els dies 19 i 20 d' abril de 2023.
Setembre 2023-gener 2024	Quarta		- Nou disseny del contingut del portafolis - Nou sistema de valoració de les rúbriques - Noves directrius en matèria de seguiment del portafolis: - o elaboració d'un protocol de seguiment del portafolis pels tutors acadèmics - o Harmonització del sistema d'avaluació amb altres pràctiques de la facultat: informes de valoració.
Gener 2024-maig 2024	Cinquena		- Es demana una pròrroga del projecte - Publicació a la obra col·lectiva "Derecho y Competencias prácticas" de l'article "La práctica de la abogacía como proceso de

			construcción personal y su evaluación por portafolios de aprendizaje”. Disponible en: https://www.dykinson.com/media/pdf/indicerechoycompetenciapracticas.pdf
Juny 2024- maig 2025			- Aplicació del nou model de portafolis - Anàlisi de resultats - Propostes de millora pel curs 2025-2026

7. DESENVOLUPAMENT DE L'ACTUACIÓ I RESULTATS

Els objectius inicialment planificats van ésser modificats per dos circumstàncies alienes al projecte. La principal va ser la no concessió de l'ajut econòmic sol·licitat, motiu pel qual vam haver de renunciar a la formació dels tutors en favor d'una millora de l'acció de mentoring i coaching respecte dels alumnes.

Aquest fet va implicar una reinterpretació de l'objectiu c) *L'augment de la capacitat dels tutors en tècniques de mentoring i acompanyament* en el sentit de que es no es va poder dur a terme una formació específica dels tutors, havent de substituir-lo per un intercanvi d'impressions entre ells sobre la seva tasca de seguiment del portafolis dirigida a harmonitzar el procés d'avaluació.

La segona modificació va obeir a causes externes i així, la aprovació del nou RD sobre accés a les professions d'advocacia i procura va implicar la substitució del Màster en curs per un altre, amb els consegüent canvi en la estructura de les assignatures, i en la direcció i coordinació del propi Màster. Aquest fet va implicar haver de limitar les millores projectades a les assignatures de Pràctiques I i Pràctiques II, i en aquest sentit, la redefinició de competències es va haver de centrar en aquestes assignatures, sense poder extrapolar-les al model de resultats d'aprenentatge de la totalitat de les matèries del Màster; de la mateixa manera, també es va haver de renunciar a la elaboració d'un disseny de portafolis aplicable als estudis de Grau, màxim quan aquest estudis van iniciar el seu propi calendari de modificació (actualment en curs).

En conclusió, el PMD va haver de limitar el seu abast inicial per centrar-se en:

- Millorar l'eina del portafolis.
- Millorar el seguiment per part del tutor acadèmic
- Millorar la percepció de l'alumnat de la seva potencialitat com a eina de desenvolupament personal.

Amb aquesta nova perspectiva, durant el mes de setembre de 2023 es va realitzar una enquesta de valoració dels alumnes de la tasca del tutor per veure quins aspectes concrets es podien modificar:

ENQUESTA PRÀCTIQUES II

B I U

Benvolg@ts alumn@s

Un cop acabades les Pràctiques i avaluats, us volem demanar la vostra col.laboració per tal de millorar el contingut d'aquesta assignatura i en especial, el portafolis d'aprenentatge. Per aquest motiu us demanen uns minuts del vostre temps per emplenar aquesta enquesta. La vostra opinió es molt important per nosaltre. Gracies per avançar.

Qui era el vostre tutor acadèmic de pràctiques?

1. Fernando Barbancho Tovillas
2. Miguel Angel Cañivano Salvador
3. Montserrat Casanellas Chuecos
4. Ginebra Comellas Estibal

...

El procés de formalització de les pràctiques (oferta de les pràctiques; signatura del Conveni i del projecte educatiu..) ha estat correcte. Valoreu del 1 (menys correcte) al 10 (més correcte).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

La informació que he rebut sobre l'assignatura de pràctiques II ha estat suficient (reunió informativa d'inici de curs, sessió de formació del Google Sites, informació del campus). Valoreu del 1 (menys correcte) al 10 (més correcte).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Vaig tenir una reunió inicial amb el tutor (grup al o individual) en la que em van explicar degudament el contingut del portafolis

- ☐ Sí
- ☐ No

El tutor em va fer un feedback adequat per tal de confeccionar el portafolis

- ☐ Si
- ☐ No

L'entitat de pràctiques t'ha prestat el seu suport per fer el portafolis?

Texto de respuesta corta

Dels resultats obtinguts vam concloure:

- Que la majoria dels alumnes valoraven amb bona nota el procés de formalització de les pràctiques i la informació rebuda sobre la assignatura.
- Que la majoria dels alumnes 95,3% va tenir la reunió inicial amb el tutor .
- Que la majoria dels alumnes 83,7% considerava que havia tingut un feedback adequat del tutor .
- Que només el 67% va tenir suport de la entitat de pràctiques .
- Que el 81% creia que el seguiment del seu tutor va ser adequat.
- Que el 76% creia que el portafolis l'havia ajudat es el seu procés d'aprenentatge.

Així doncs resultaven com aspectes a millorar:

- Sobre el portafolis:
 - El seu contingut. Els alumnes tenien la impressió de que es demanava la inclusió de massa contingut, per tant s'havia de fer una selecció més acurada de les entrades en favor d'una major qualitat i no quantitat
 - La seva funció. Alguns alumnes tenien la sensació de que el portafolis només servia per recopilar informació per tant, i en relació a la observació precedent, s'havia de redissenyar el contingut del portafolis per tal que cada entrada estigués alineada amb els objectius d'aprenentatge de l'assignatura i per tant de les pràctiques.
 - La seva redacció. Els alumnes trobaven que a vegades les preguntes de reflexió que es proposaven en els documents de guia d'elaboració del portafolis no s'ajustaven a les pràctiques fetes, per tant s'havia de flexibilitzar el model, per donar resposta a les pràctiques efectuades en qualsevol entitat, fos o no un despatx professional (que son les pràctiques més habituals però no les úniques).
- Sobre la avaluació:
 - Els alumnes consideraven que la nota de pràctiques que llavors corresponia en un 30% a la nota del tutor de la institució i en un 70% a la nota del portafolis valorat pel tutor acadèmic s'havia de modificar per atorgar més pes a la valoració de la entitat.
 - Els alumnes també consideraven que a vegades la manca de col·laboració del despatx podia afectar a la seva nota, i que seria convenient que el portafolis es fes amb la col·laboració amb el tutor de la entitat . Així doncs s'havia de millorar la comunicació entre tutor acadèmic i tutor de la entitat.
 - Finalment, els alumnes consideraven que hi havia una divergència en els criteris de valoració dels tutors que podia resoldre's amb la fixació d'unes rúbriques de valoració.

Amb aquest resultat vam iniciar el procés de redisseny del contingut de portafolis alineant el seus objectius amb la formació rebuda pels estudiants a l'assignatura de Pràctiques I. No obstant, com ja hem apuntat, durant el curs 22-23 es va aprovar el RD 64/2023 sobre accés a les professions d'Advocacia i Procura lo que va suposar que el Màster d'accés a l'Advocacia, que es on havien planificat l'aplicació del projecte, va entrar en procés de extinció per ser substituït per l'actual Màster d'accés a l'Advocacia i la Procura.

Aquest fet va implicar que les millores que volien implementar van quedar en suspens donat que, al curs 23-24 que era quan volíem posar en pràctica el nou model de portafolis, es feia un canvi substancial del programa del Màster i de les assignatures implicades en aquest projecte: Pràctiques I i Pràctiques II, per tant no tenia sentit aplicar el nou model de portafolis a una formació en extinció.

Amb aquesta limitació, en els cursos següents 2022-23 i 2023-24 es procedir a introduir un conjunt de millores en els àmbits esmentats del Màster, en especial en el de la major integració de les assignatures de formació en competències i com vincular-les a través del projecte de Portafolis de Pràctiques, per tant moltes de les actuacions efectuades es van centrar en la nova configuració de l'assignatura Pràctiques I que es va realitzar en el segon semestre del primer curs 2023-2004.

Millores introduïdes en el curs 2022-23

Pel que fa al curs 2022-23 (encara amb el pla d'estudis de Màster en Advocacia UB-ICAB), es va procedir a conceptualitzar, dissenyar i implementar una més gran integració entre les assignatures Pràctiques Externes I i Pràctiques Externes II, a través del "Taller de Coaching per a professionals amb futur" ubicat en la primera de les esmentades assignatures i que ja s'havia impartit en diferents edicions anteriors del Màster.

L'esmentat Taller, de 6 hores totals de durada (corresponents a 3 sessions de 2 hores de durada cadascun) es va pensar per a que fos un pont entre ambdues assignatures, estructurades, la primera d'elles en diversos tallers i seminaris per a proveir a l'estudiant de les competències i habilitats necessàries per a l'exercici professional i que s'exercitaven, tot seguit, a les Pràctiques Externes II on s'ubicaven les pràctiques professionals en despatxos d'advocacia. Per determinar quines competències i habilitats formarien part del seu contingut es va fer servir el resultat de la tasca de recerca de les competències professionals demandades al mercat que va ser precisament la primera de les projectades en el PMD.

El "Taller de Coaching per a Professionals amb futur" consistia en la participació activa i experiencial en les sessions del Taller, liderades per un equip de docents coaches en exercici, consistents en descobrir i practicar les principals eines de què disposem les persones per afrontar amb èxit nous reptes professionals i personals. 'Què vull fer a partir

d'ara? Per a què ho vull fer? Com ho vull fer?...'. El temari de l'esmentat Taller comprenia:

- a) Fonaments del coaching: girar la càmera, aliança dissenyada, anàlisi vull-puc-faig,...
- b) Coaching de plenitud: propòsit de vida, somnis, valors, coherència, integritat,...
- c) Coaching d'equilibri: perspectives, ampliar el rang, eleccions ressonants, compromís, diàleg interior,...
- d) Coaching de procés: atenció plena, consciència de present, articulació del moment, pors, il·lusions, reptes, incertesa,...
- e) Coaching d'equips i relacions: intel·ligència emocional, social i relacional, democràcia profunda, gestionar la diversitat i la diferència, toxines i patologies, taxonomies per als equips i relacions,...

El seu desenvolupament es feia a través d'una metodologia específica, que consistia en subdividir els grups-classe del Màster en dos subgrups per a permetre poder realitzar les dinàmiques del Taller en grups reduïts, amb un docent-coach per a cada subgrup. Els dos subgrups de cada grup s'impartien simultàniament i en aules properes físicament per a permetre tant el treball per separat com també l'explicació i la posada en comú conjunta al llarg de les sessions.

Després de cada sessió del taller, els alumnes rebien unes anomenades “**Preguntes de Reflexió Personal**” com a complement de la corresponent sessió (algunes s'havien plantejat ja durant la corresponent sessió i altres n'eren una continuació dels temes allí exposats. Es tractava d'una invitació a la reflexió personal de cada participant del Taller, convidant-los a que les treballés durant els següents dies i les incorporés a un dossier que se'ls hi lliurava el primer dia a mode de “**Quadern de Viatge**”. L'esmentat Quadern es configurava, junt amb les dinàmiques realitzades durant les sessions del Taller com una eina per al creixement personal i desenvolupament professional dels participants, no formant part de l'avaluació formal de l'esmentat Taller. Aquesta avaluació formal final del Taller, a la seva vegada, es composava d'un treball individual en el que el participant havia de reflectir-hi una reflexió personal sobre l'aprenentatge obtingut en el Taller i sobre les accions a emprendre, així com la valoració del propi taller i propostes de millora sobre el mateix.

En aquest context, de cara al curs 2022-23, es va introduir en el Taller dos elements específics amb l'objectiu de millorar la integració entre les assignatures de Pràctiques Externes I i II, donant protagonisme al Portafolis. Per una banda, es va afegir al **currículum vitae** que els alumnes havien d'elaborar per al procés de selecció de les firmes en les Pràctiques Externes II, i una **presentació en vídeo** dels esmentats alumnes, a mode de carta de presentació (posteriorment substituït per una carta). Així, es demanava a l'alumnat que exercités tot allò treballat en el Taller de Coaching per a Professionals amb Futur en l'esmentada tasca d'elaborar el CV i el vídeo de presentació. Aquesta tasca tenia una valoració per part dels responsables de l'assignatura i formava part de l'avaluació final de l'esmentat Taller.

Per altra banda, al llarg de les sessions del Taller i d'una manera volgudament continuada, s'invitava per part dels docents-coaches del mateix a que els alumnes reflexionessin en com els aprenentatges treballats durant la corresponent sessió es podrien portar a terme en l'entorn de les pràctiques externes que iniciarien tot seguit.

Ambdues novetats van suposar un primer pas en la integració de les assignatures de formació en competències i del pràcticum del màster, i van ser percebudes clarament com una millora en el disseny del Màster, seguint els objectius fixats en el PMD. Aquestes accions van ser conceptualitzades, dissenyades, implementades i avaluades per l'equip de coordinació del Màster en aquell curs, pels responsables de les assignatures implicades (Pràctiques Externes I i II) i pels docents-coaches responsables de l'esmentat Taller (membres del Personal Docent i Investigador implicats en el PMD).

Millores introduïdes en el curs 2023-24

De cara al nou curs acadèmic 2023-24, coincidint amb la transformació del títol en el nou Màster en Advocacia i Procura UB, es va aprofitar per a introduir noves millores en l'esmentat títol, repensant l'antic Taller de Coaching per a Professionals amb Futur” en una nova configuració dels tallers i seminaris de formació en competències en el nou Màster.

En efecte, donada la positiva valoració del paper que havia tingut el Taller en la integració de les esmenades assignatures, el nou disseny curricular del Màster va incloure:

- a) Ampliar el pes i l'enfocament de l'antic Taller de Coaching per a Professionals en Futur (6 hores) en una nova oferta que incorporés també els antics seminaris i tallers de comunicació i lideratge.
- b) Situar la nova oferta dels tallers de coaching, comunicació i lideratge en diferents assignatures del nou Màster, donant-li una continuïtat en diferents semestres i cursos acadèmics, vinculant-la al Portafolis i afavorint així la concepció transversal que pretén el PMD.

En aquest sentit, la nova oferta fruit d'aquesta re-conceptualització del nou Màster en Advocacia i Procura es va compondre de:

- a) Taller “Eines de Coaching Individual”, de 4 hores en total (2 sessions de 2 hores cadascuna), ubicat en l'assignatura “Organització de l'Exercici Professional” i impartit durant la primera part del segon semestre (primer any del Màster). El temari es correspon als apartats a, b, c i d de l'anterior Taller (2 primeres sessions)
- b) Taller “Comunicació, Lideratge i Eines de Coaching Relacional i d'Equips”, de 8 hores en total (4 sessions de 2 hores cadascuna), ubicat en l'assignatura “Pràctiques Acadèmiques Externes I” i impartit durant la segona part del segon semestre (primer any del Master curs 23-24). El temari incorpora els temes de comunicació (interna i externa, escolta, empatia i assertivitat, estils de comunicació), els temes de lideratge (auto-lideratge i lideratge relacional, estils de lideratge i models), i desenvolupa l'apartat

relacional (anàlisi transaccional, rols en els equips, toxines, antídots i disfuncions en els equips) i amplia l'apartat e de l'anterior Taller.

c) Taller “Eines de Coaching de Seguiment i de Supervisió de Resultats”, de 2 hores en total (1 sessió de 2 hores), ubicat en l'assignatura “Pràctiques Acadèmiques Externes II” i impartit durant el tercer o quart semestre (segon any del Master curs 24-25). El temari es centra en les eines de seguiment i avaluació disponibles en els processos de coaching individual i d'equips. Aquest tercer taller es planteja volgudament a realitzar quan l'alumnat ja hagi completat o estigui a punt de completar la seva estada en els despatxos professionals i pugui reflexionar sobre el grau de posada en pràctica d'allò que pretenia a l'iniciar el pràcticum.

Tots aquests nous tres tallers es van desenvolupar a través de la metodologia específica implantada ja en l'antic Taller de Coaching per a Professionals amb Futur.

Igualment, es van dissenyar les “Preguntes de Reflexió Personal” per al final de cada sessió presencial i també el Quadern de Viatge i l'avaluació formal final, aprofundint en el mateix disseny ja implantat en el curs 2022-23 en l'antic Taller.

Com a novetat addicional d'aquell curs, a més a més del re-disseny comentat dels tallers, hi ha el que tant les esmentades **Preguntes de Reflexió Personal** com les preguntes de l'avaluació formal final es van plantejar explícitament com a “base per a l'elaboració del teu Portafolis de les Pràctiques Acadèmiques Externes II”.

En aquest sentit, es va demanar als alumnes que recuperessin el contingut d'algunes de les esmentades Preguntes de Reflexió Personal i de les preguntes de l'avaluació final i les traslladin directament al Portafolis de les Pràctiques Acadèmiques Externes II com a objectius específics de les pràctiques. Per tant, es pretenia que l'alumnat iniciés les esmentades estades en despatxos professionals havent omplert ja un primer nou apartat del Portafolis en el que es recollirien les seves reflexions sobre què espera de l'estada en despatxos i quins temes, dels treballats durant els Tallers previs, l'alumnat volia portar a la pràctica i adquirir aprenentatges al respecte.

Així l'alumne enfocaria el propòsit de l'estada i recuperaria el compromís en el que havia dit que volia aplicar d'allò après. I en la mateixa línia, una vegada acabades les estades en despatxos, a través del tercer taller (Eines de Coaching de Seguiment i d'Avaluació de Resultats) es facilitaria que l'alumnat extragués conclusions del que ha exercitat, què li ha impedit de fer-ho, quins aprenentatges de coneixement personal n'ha extret de l'experiència, etc... i tot això es pot reflectir en un altre nou apartat al final del Portafolis, a mode de recapitulació.

Aquestes millores, doncs, van tenir la seva translació en la pròpia eina del Portafolis, tal i com s'ha comentat, havent redissenyat els apartats del mateix per a poder incorporar aquells nous apartats inicials i aquest nou apartat recapitulatori final.

Al mateix temps l'equip de tutors acadèmics va realitzar diverses reunions per tal d'impulsar una millora del sistema de seguiment i avaluació dels portafolis, com a resultat de les mateixes van dur a terme diverses actuacions, i així, en primer lloc, va elaborar d'un protocol d'actuació per harmonitzar el seguiment per part dels tutors acadèmics:

PROTOCOL DE SEGUIMENT I AVALUACIÓ DEL PORTAFOLIS

OBJECTIU

L'objectiu d'aquest protocol es oferir unes pautes d'actuació en el seguiment i avaluació del portafolis.

1. PRIMER CONTACTE AMB L'ALUMNE I AMB EL DESPATX

- Durant el mes de febrer el coordinador de les pràctiques farà arribar a cada tutor el quadre dels alumnes assignats i s'encarregarà d'activar el campus i pujar tota la documentació que necessiten els alumnes.
- Al mes de març (primera quinzena) s'oferirà als alumnes la possibilitat de fer una formació sobre el google sites. Seguidament, com a part de l'assignatura Pràctiques I, hauran de muntar el seu google sites i penjar un vídeo de presentació.
- La primera tasca del tutor serà valorar aquest vídeo que substitueix al CV anterior.
- El tutor haurà de fer una entrevista inicial a l'alumne amb l'objectiu de: a) conèixer l'alumne; b) explicar en què consisteix el portafolis; c) explicar en com es durà a terme el seguiment del mateix i la seva avaluació. Atès que periòdicament es rep una actualització dels alumnes, quan es detecti que l'alumne que ha iniciat les practiques no ha contactar amb el tutor, aquest haurà de comunicar-li la necessitat de fer la entrevista inicial.
- El tutor haurà de contactar amb el tutor del despatx professional per presentar-se, presentar la seva tutoria (model de mail?) i recordar-li que finalitzades les pràctiques es tornarà a contactar amb ell per tal de comentar la valoració de l'alumne. Formulari tutor +contacte.

2. SEGUIMENT DEL PORTAFOLIS

- Atès que l'elaboració del portafolis es periòdic, el tutor ha d'acordar amb l'alumne un calendari de seguiment que garanteixi un mínim de quatre revisions del portafolis.
- El tutor haurà de guardar les evidències de la seva valoració i de la comunicació amb l'alumne.
- A l'hora de valorar les entrades del portafolis s'haurà de proporcionar a l'alumne una guia per millorar la seva reflexió, per tant no és suficient amb comentar la falta de reflexió sinó que s'ha de donar un feedback que permeti la millora.

3. ELABORACIÓ DEL PORTAFOLIS i AVALUACIÓ

El portafolis s'estructura en tres grans blocs:

- PÀG. INICI que ha d'incloure: (10%). Primer punt obligatori.
A. Presentació de l'alumne

- B. Descripció d'objectius i recursos per la seva consecució (anàlisi de punts febles i forts, habilitats en general). El portafolis haurà d'incloure una reflexió final sobre la seva consecució i propostes de millora o de futur
 - C. Índex
 - D. Vídeo de presentació (substitueix al CV)
 - E. Despatx
 - F. Disseny
- CONTINGUT MATERIAL que ha d'incloure una relació de les tasques fetes i una reflexió sobre les mateixes (farem però una selecció on l'alumne hauria d'escollir alguna de les situacions que li han portat a:) (40%)
 - A. Reflexionar sobre què se i que no. Qüestionar els seus coneixement i maneres de fer
 - B. Un problema davant el qual ha estat capaç de dissenyar una estratègia d'actuació
 - C. Una situació que no volgués repetir
 - D. Una situació en la que actuaria de manera diferent i per què
 - E. Una situació de la que hagi tret un aprenentatge
 - F. Una situació que li hagués agradat tenir
 - G. Una situació que pugui connectar amb una experiència anterior
 - H. Una situació que li hagi permès valorar com ha evolucionat el seu aprenentatge.
- EVIDÈNCIES (10% nota)
 - 1. Obligatòries: per cada situació ha d'escollir una evidència i explicar per què aquesta, com es veu reflectit l'aprenentatge en aquella evidència.
 - 2. Voluntària: ...
 - 3. Jurisprudència: comentada!
- Respecte l'**avaluació** crec que hauríem d'abandonar el formulari...i valorar del 1 al 10. Hauríem de fer una nova plantilla segons el nou contingut.
- El tutor haurà de fer una entrevista final amb el tutor del despatx per tal de que valori la feina de l'alumne i una altre amb l'alumne (la seva valoració es un 40% de la nota final).

4. PLA DE QUALITAT

- En acabat el període d'avaluació als alumnes se'ls enviarà una plantilla de valoració del tutor acadèmic i professional.
- Cada curs el coordinador realitzarà com a mínim dos reunions. Una al principi de curs i una altre al final per valorar resultats.
- El tutor haurà de guardar les evidències d'avaluació dels alumnes durant dos anys.

En segon lloc, vam estandarditzar la comunicació del tutor acadèmic amb un mail de presentació i una reunió al final de les pràctiques de cada alumne.

MODEL DE MAIL

Benvolgut ,

El meu nom és Cristina Roy Pérez i soc la tutora acadèmica de..... , estudiant del Màster de l'Advocacia de la Universitat de Barcelona, que actualment esta fent pràctiques al teu despatx.

En consonància amb les tendències més recents en matèria de formació professional dels advocats que segueixen alguns dels països més avançats, com és el cas dels Països Baixos, la nostra Facultat, ha introduït dins del programa de pràctiques externes, una eina de seguiment coneguda com portafolis, que és una metodologia d'aprenentatge que ens permet fer el seguiment del procés que realitzen els nostres estudiants en els despatxos professionals; i a ells facilitar-los la construcció dels seus coneixements professionals.

Amb aquesta finalitat, durant les pràctiques, l'alumne compta amb la teva col·laboració com a supervisor intern de la tasca que desenvolupen al despatx, i a més, amb un seguiment acadèmic de l'aprenentatge obtingut, que és el que faig jo amb el portafolis, la qual cosa ens permet avaluar el desenvolupament personal i professional de cada estudiant i qualificar, en consonància, tot el procés que els ha de permetre participar en l'examen d'accés a escala estatal.

El portafolis és una eina digital de la qual l'estudiant n'és el propietari i que el permet comunicar-se periòdicament amb el seu tutor acadèmic a qui transmet les seves reflexions personals i altres evidències sobre l'aprenentatge que està fent. Evidentment aquesta eina es de caràcter estrictament acadèmic i gaudeix de la màxima confidencialitat.

En conseqüència, t'agrairia que prestessis tot el teu suport en allò que pugui necessitar l'estudiant, per tal que la seva formació sigui el més completa possible.

Quan l'estudiant finalitzi les pràctiques contactaré novament amb tu a fi i efecte que puguem comentar el seu procés d'aprenentatge i la seva actitud envers el mateix.

Estic a la teva disposició per si tens algun dubte al respecte o necessites qualsevol mena d'aclariment.

Ben cordialment,

Les modificacions en el sistema de seguiment van tenir el seu reflex en les rúbriques d'avaluació del portafolis, que no només es van simplificar, sinó que es va modificar la seva ponderació, en dos sentits: primer, disminuint el percentatge de la nota de l'assignatura que corresponia al tutor acadèmic (que ara seria d'un 60%); i segon, atribuint un valor diferent a les rúbriques, de manera que la presentació i les evidències passarien a tenir un pes del 10% cadascuna mentre que el gruix de la resta del contingut seria un 80%. Així doncs:

Aspectes formals
L'aspecte extern és atractiu, genera interès i convida a examinar-ne el contingut
La informació s'expressa de manera plàstica: incorpora imatges que tenen relació amb el contingut
La introducció o pàgina d'inici expressa prou bé els propòsits i/o els objectius de l'autor

El portafolis conté un índex que permet fer-se una cabal representació del contingut
S'accedeix a la informació amb facilitat
L'alumne ha complert amb els terminis d'entrega
Mitjana Aspectes formals
Subtotal Aspectes formals (màx. 1)
Reflexions
Les reflexions van més enllà de la simple narració de fets o circumstàncies
L'estudiant s'interroga sobre allò que coneix i aprèn
L'estudiant avalua la seva actitud i capteniment durant el procés d'aprenentatge
L'estudiant expressa connexions entre l'aprenentatge i la seva experiència personal
L'estudiant reflexiona sobre l'evolució del seu procés d'aprenentatge
Les afirmacions que fa l'estudiant tenen un suport argumental
L'estudiant emprèn accions per corregir els seus punts febles
L'estudiant inclou els apartats de reflexió mensual proposats a la guia
L'estudiant descriu les tasques fetes durant les pràctiques
L'estudiant és original en el seu video de presentació i es presenta de manera adequada
Mitjana Reflexions
Subtotal Reflexions (màx. 8)
Evidències
L'estudiant ha completat totes les evidències obligatòries
Les evidències obligatòries són pertinents
Les evidències obligatòries estan justificades i comentades
L'estudiant ha afegit evidències voluntàries del seu aprenentatge
Les evidències voluntàries estan justificades i comentades
Hi ha evidències de la interacció amb el tutor
La col·lecció de les evidències ha estat regular
Mitjana Evidències
Subtotal Evidències (màx. 1)
TOTAL (màx. 6)

Finalment vam adoptar el model d'informe final de pràctiques que es segueix al nostre centre per totes les pràctiques:

INFORME DEL TUTOR ACADÈMIC DE L'ESTUDIANT
(l'emplena el tutor acadèmic assignat)

DADES GENERALS	
1.	Nom de l'estudiant:
2.	Nom del tutor acadèmic:
3.	Dades de contacte del tutor acadèmic (<u>mail</u>):
4.	Dades de l'empresa o institució col·laboradora:
5.	Data d'emissió de l'informe del tutor acadèmic:

VALORACIÓ DEL GRAU D'ACOMPLIMENT DEL PROJECTE FORMATIU DE L'ESTUDIANT										
	[De l'1= molt poc adequat al 5= molt adequat]									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Aptituds professionals assolides*								X		
2. Aptituds personals assolides**									X	
3. Nivell d'aprenentatge assolit								X		
4. Grau d'acompliment de les tasques desenvolupades								X		
5. Grau de satisfacció de l'entitat col·laboradora									X	
6. Grau de satisfacció de l'estudiant									X	
7. Grau de coherència entre la memòria final de l'estudiant i l'informe de l'entitat col·laboradora									X	

* Les **aptituds professionals** s'identifiquen amb: coneixement professional, capacitat de comprensió, organització i planificació, capacitat d'iniciativa, capacitat de treball, capacitat d'expressió i comunicació i capacitat d'integració.
 ** Les **aptituds personals** s'identifiquen amb: interès per aprendre, capacitat de relació, puntualitat, assistència i regularitat en el treball, facilitat d'adaptació col·laboració en el treball.

QUALIFICACIÓ NUMÈRICA (amb un decimal) DE L'ESTUDIANT (sobre 10)
8.5

Totes aquestes tasques van estat conceptualitzades, dissenyades i implantades per l'equip de coordinació del Màster, de coordinació de les assignatures implicades (Organització de l'Exercici Professional, Pràctiques Acadèmiques Externes I i Pràctiques Acadèmiques Externes II) i per l'equip de docents-coaches dels tallers de coaching corresponents (membres del Personal Docent i Investigador implicats en el PMD).

Millores introduïdes en el curs 2024-25

Durant aquest curs, atesa la concessió d'una pròrroga per la culminació del projecte, s'ha destinat a la fase d'implantació efectiva i d'avaluació de les millores introduïdes en el curs 2023-24. Les principals tasques dutes a terme es van concentrar en: a) aplicació del nou model de portafolis i b) aplicació de les millores del procés d'avaluació i seguiment.

En relació al **primer apartat**, ja hem assenyalat que vam procedir a un canvi en el contingut del portafolis destinat, sobre tot, a recollir la experiència que l'alumnat havia tingut en la assignatura prèvia a les pràctiques professionals (Pràctiques I) per tal de integrar-ne les dues assignatures. D'aquesta manera el nou disseny del portafolis va quedar com indiquem a continuació conforme a la guia docent que l'alumnat té a la seva disposició abans de matricular l'assignatura.

Contingut del portafolis

El portafolis està integrat per l'aportació de diversos materials, entre els quals alguns tenen caràcter obligatori. L'estudiant, a més, pot incorporar-hi altres evidències amb caràcter voluntari. Són de caràcter obligatori els apartats que s'indiquen a continuació:

BLOC I: PRESENTACIÓ

- Índex del portafolis
- Curriculum vitae
- Carta de presentació a les entitats (la enviada a les ofertes)
- Pàgina d'inici amb identificació dels objectius de la seva pràctica, incloent-hi els objectius associats als Tallers “Eines de Coaching Individual (ECI)” i “Comunicació, Lideratge i Eines de Coaching Relacional i d'Equips (CLECRE)” realitzats prèviament

BLOC II: REFLEXIÓ: Informe de l'activitat duta a terme a la institució de pràctiques: aquest informe es compon de:

- Descripció de les tasques realitzades al despatx (aproximadament periodicitat quinzenal)
- Anàlisi i valoració d'alguna de les tasques realitzades conforme a alguns dels aspectes vinculats als Tallers ECI i CLECRE que s'ha escollit treballar (veure “Guia de reflexió”). Aquesta reflexió haurà de fer-se amb una periodicitat mínima mensual, d'acord amb el calendari acordat amb el tutor.

BLOC III: EVIDÈNCIES: Dins d'aquest apartat l'alumne haurà d'incloure:

EVIDÈNCIES OBLIGATÒRIES:

- Selecció d'evidències de les tasques dutes a terme a la institució de pràctiques amb una justificació de la seva selecció i que poden ser demandes, informes, denúncies, recursos, requeriments, contractes, etc.
- Selecció dels resultats de les cerques de jurisprudència comentades
- Selecció d'evidències dels aspectes vinculats als Tallers ECI i CLECRE que s'ha escollit treballar

EVIDÈNCIES VOLUNTÀRIES: totes aquelles que no essent obligatòries contribueixen a la formació de l'alumne.

TANCAMENT DEL PORTAFOLI: Finalitzat el període de pràctiques, l'alumnat haurà de fer una Memòria final de pràctiques: informe global del desenvolupament de les pràctiques amb una reflexió final a partir de l'anàlisi i valoració d'una selecció de les tasques dutes a terme i dels aspectes vinculats als Tallers ECI i CLECRE que s'ha escollit treballar (veure Annex I).

Com es pot apreciar el canvi més substancial respecte del contingut inicial del portafolis es va produir amb la incorporació de referències expressos al contingut treballat als tallers de coaching l'assignatura Pràctiques I, donant així compliment a l'objectiu d'una major integració de les assignatures que impliquen formació en competències.

Ad. ex. unes entrades d'un portafolis:

En aquest apartat més a més, també van aprendre les meves pràctiques per veure la finalitat amb a un servei a clients, ja que sovint, aquesta dista de molts dels supòsits pràctics que he pogut realitzar durant la meua formació acadèmica.

Una mica més concret en les pràctiques actuals, podríem pensar en altres objectius que tot seguit direm:

- **Capacitat per l'elecció de la millor estratègia procesal per la defensa dels interessos dels clients:** En aquest capítol principalment em marcava com a meta ser suficientment autònom per decidir el camí que més s'adeqüi als interessos de cada client.
- **Treball en equip en el món de l'advocacia:** Encara que pugui ser un dels objectius més tòpics considero vital el treball en equip en els despatxos d'advocats i aprendre a explotar-lo al màxim, ja que penso que no hi ha res més enriquidor que diferents punts de vista sobre un mateix assumpte que fan que detectem els nostres propis errors i puguem donar un millor servei a la societat.
- **Relació client-advocat:** Segurament aquesta sigui una de les competències que menys es tracten en el Grau i malgrat tot considero que és vital, ja que en última instància un advocat sense clients no podrà exercir la professió i per això penso que és molt necessari aprendre a tractar amb tots els clients, tant en la comunicació amb ells com en saber detreure de les seves històries allò que pot tenir rellevància jurídica d'allò que no en pot tenir. Al final l'objectiu de qualsevol despatx ha de ser la satisfacció dels seus clients i com qualsevol negoci un client satisfet sempre ens recomanarà i ens portarà més clients.
- **Relació entre advocats:** Novament, és un tema que fins el màster no es tracte en absolut i novament considero que és vital saber tractar amb els companys advocats de les parts contràries, sobretot amb la finalitat d'arribar a acords i

Un altre objectiu que em marco és **créixer personalment** en tots aquells aspectes que de manera intrínseca tenen una gran repercussió amb el meu desenvolupament com a professional en el sector. A més a més treballar sobretot la **confiança en mi mateixa** a l'hora d'exposar i fer les coses, **conèixer quins són els meus punts forts i les meves debilitats, veure de primera mà el tracte amb el client** i poder aprendre a tenir reunions amb els clients perquè t'expliquin els seus problemes, és a dir **saber com encarar aquestes primeres reunions amb possibles clients i les posteriors relacions que es creen amb aquests**. Crec per això que també és molt important cultivar aquesta confiança amb un mateix per denotar i transmetre la seguretat suficient que després els clients necessiten rebre del que és el seu advocat per portar-los-hi qualsevol tema, i més si la controvèrsia és de dret de família, que en tocar temes tan personals, sempre és molt més delicat i s'ha de tenir més cura en enfocar-lo.

M'agradaria **donar-li aquest valor afegit al meu currículum**, ja que si en un futur decideixo començar a exercir la professió, és valuós que hagi tingut l'oportunitat de tenir aquest contacte anterior amb alguna empresa del sector.

Al mateix temps, per facilitar la reflexió de l'alumnat es van donar indicacions a mode de guia, si bé oberta a possibles modificacions pactades amb el tutor acadèmic per donar així entrada al seu criteri propi i a la flexibilitat que exigeixen unes pràctiques professionals tan variades com les nostres. El seu contingut es pot veure a continuació:

Guia de reflexió

L'alumnat, amb caràcter mensual haurà de seleccionar com a mínim una tasca de les realitzades i explicades al portafolis per desenvolupar una reflexió més ampla sobre la mateixa.

Respecte de la tasca seleccionada l'alumnat haurà de fer-se dos tipus de reflexions: unes preguntes sobre la tasca (com a mínim s'ha d'escollir dues de les preguntes proposades); i unes relatives als tallers de coaching (en aquí l'alumnat haurà d'escollir 1 de les categories proposades, de manera que al finalitzar el portafolis presenti com a mínim tres tasques on s'explorin tres categories diferents de les 6 proposades). Es pot repetir categoria sempre i quan estigui justificat per una canvi en la perspectiva i sigui de caràcter sumatiu a les altres tres exigides)

1. Preguntes sobre la tasca/tasques seleccionades:

Es recomana contestar, almenys, dues de les preguntes proposades.

Les preguntes a formular són:

- Has detectat alguna fortalesa o debilitat en la teva formació? Com creus que podries millorar-la? (nous cursos, recordar assignatures, solucionar dubtes amb el professorat,...)
- Creus que has assolit els objectius de les tasques? (temps, dificultat, ajut d'altri, coneixements aplicats,...)
- Un cop finalitzada la tasca (o tasques), milloraries alguna cosa? Ho faries diferent en un futur?
- Quins conceptes, coneixements, models, experiències prèvies creus que t'han servit per desenvolupar la tasca? Has resolt algun problema? Com? Creus que ho has de tenir en compte en un futur cas? T'han sorgit dubtes mentre feies la tasca?
- T'has sentit motivat? Has compartit pensaments, reflexions, resultats amb algú? (companys del centre, responsable, companys del màster, tutor,...). T'ha suggerit alguna millora o satisfacció de bon treball?
- Què aporta la tasca realitzada a la teva formació professional?
- Pots transferir els coneixements a altres pràctiques professionals? (altres casos, altres àrees del Dret, etc).

I específicament sobre els tallers de coaching:

2. Preguntes sobre els aspectes vinculats als Tallers ECI i CLECRE:

Cal triar un dels següents aspectes vinculats a allò treballat en els Tallers ECI i CLECRE i respondre a les qüestions incloses en els esmentats aspectes triats. En tots els casos cal raonar les respostes, posar algun/s exemple/s i, si escau, incorporar evidències.

A. VALORS:

- La institució d'acollida té explicitats els seus valors (en cas afirmatiu, adjuntar-los com evidència d'aquest portafolis? Quins son aquests valors explicitats? Creus que els valors explicitats coincideixen amb els valors reals, viscuts a la institució d'acollida?
- Com has viscut els teus valors en la institució d'acollida? Creus que els valors reals de la institució d'acollida son compatibles amb els teus? Quins aprenentatges n'has extret al respecte?

B. ANÀLISI VULL-PUC-FAIG?

- Has pogut practicar l'exercici de discernir entre el que depèn de tu i el que no depèn de tu, i quina 'recepta' adoptar al respecte? Has pres consciència de en quins moments, en l'equilibri entre reflexió i acció, has estat més decantat cap a un costat o l'altre? T'has atrevit a plantejar/realitzar aquells aspectes que desitjaves durant la teva estada a la institució d'acollida?
- Has pogut exercitar el separar 'tema' de 'perspectiva' i incorporar altres perspectives a l'hora d'afrontar decisions i accions en la teva estada a l'institució d'acollida? Quines energies has identificat que et convenia incorporar?

C. COMUNICACIÓ EMPÀTICA I ASSERTIVA

- En quins nivells d'escolta t'has situat més sovint en les diferents situacions de la teva estada en la institució acollidora? Has pogut practicar situar-te conscientment en un nivell més elevat? Aquest fet ha provocat canvis que hakis pogut observar?
- En quant al feed-back, has pogut observar en quins nivells (generalitzar o parlar des de jo, nivells més o menys apreciatius,...) es situaven les interaccions del teu equip? Quines conseqüències has pogut observar?
- Has pogut observar els diferents estils de comunicació (agressiu, passiu, passiu-agressiu o assertiu) que es donaven en les persones amb les que has interactuat més sovint durant la teva estada en la institució d'acollida? Quins efectes provocaven aquests estils en les dinàmiques i funcionament dels equips?

D. LIDERATGE I ROLS

- Quina concepció del lideratge creus que té la institució d'acollida en la que has realitzat la teva estada? Quins estils de lideratge has pogut identificar en tu i els diferents membres del teu equip? Quina incidència tenien aquests estils en el funcionament de l'equip? I en quant als rols, quins rols has pogut observar es donaven en l'equip?

E. ANÀLISI TRANSACCIONAL i CONFLICTE

- Has pogut observar en quins estats del jo (pare-nen-adult) es situaven les interaccions teves i dels diferents membres del teu equip? I des de quines posicions en la vida

sorgien aquestes relacions? Quin impacte provocaren en el funcionament de l'equip? Has identificat alguna situació en que s'havia caigut en el Triangle de Karpman? T'has vist implicat en alguna? Com has reaccionat?

- Com s'han viscut els conflictes en la institució d'acollida durant la teva estada? Has pogut observar algun patró en relació amb com es gestionaven, si s'afloraven o no, etc..? Has estat involucrat en algun d'ells?

F. TAXONOMIA DELS EQUIPS

- En quina triada de l'eneagrama (mentals-emocionals-viscerals) es situaven els membres de l'equip en la teva estada en la institució acollidora? I respecte als colors Insight (vermell-blau-verd-groc)? Amb les persones de quina triada i de quin color t'has sentit més còmode relacionant-te durant la teva estada? I amb qui t'has sentit més incòmode?

- Quina és la concepció respecte les diferències (de personalitat/caràcter/...) en els equips de la institució d'acollida? Creus que es primen les diferències o les similituds?

A continuació us posem a títol d'exemple algunes de les entrades efectuades pel nostre alumnat:

Preguntes sobre els aspectes vinculats als Tallers ECI i CLECRE:

C. COMUNICACIÓ EMPÀTICA I ASSERTIVA

En quins nivells d'escolta t'has situat més sovint en les diferents situacions de la teva estada en la institució acollidora? Has pogut practicar situar-te conscientment en un nivell més elevat? Aquest fet provocat canvis que hagi pogut observar?

- Considero que els nivells d'escolta ha sigut correcte durant les primeres setmanes en la institució on realitzo les pràctiques.

D'aquesta manera, penso que l'escolta ha sigut assertiva ja que en alguns moments, quan el tutor de pràctiques m'explicava com havia de realitzar les reclamacions prèvies, prenia nota de com ho havia de fer, fins i tot, a vegades em donava més d'un expedient per a que redactes les reclamacions i m'explicava les diferències entre l'una i l'altre.

Així, anotava els punts que considerava més importants i els passos a seguir, per a no haver de tornar a preguntar-li.

També, quan m'ha trucat algun client per a saber com va el seu expedient i el meu tutor de pràctiques no estava disponible, he anotat el seu nom, el seu telèfon i la pregunta que li volia fer, per a poder resoldre-li en cas que pogués, per exemple en qüestions de terminis, o per a que el tutor de pràctiques, quan el truqués pogués resoldre-

En segon lloc, sobre la categoria del "vull-puc-faig", com be comentava prèviament sobre le tema de la comunicacio amb els diversos professionals, penso que he pogut discernir entre el que depenia de mi i el que no i per tant també a no agobiarme tant o sobrepensar que ho estava fent malament.

Pel que fa al "vull" ho relacionaria amb els objectius que anteriorment m'havia plantejat i que volia aconseguir, per tal de poder obtenir una visió clara de com aprofitar el meu temps al despatx. De moment els objectius establerts fins ara si que s'han complert. No obstant, pel que fa al "puc" vaig estar més dubitativa a l'hora de saber quines eren les meves habilitats aplicables al despatx i de saber quins recursos disposava. Al veure que jo ja tenia coneixements en aquesta branca vaig adonar-me'n de que finalment si que podia enfrontar-me a les tasques que se'm havia assignat, fent servir els meus coneixements tècnics, així com també la capacitat d'anàlisi i les habilitats en la redacció. Pel que fa al "faig" ha sigut quan he après a posar en pràctica allò après per a poder seguir desenvolupament una planificació

La incorporació de la experiència i aprenentatge de l'alumnat en l'assignatura de Practiques I també va comportar una modificació de la memòria final de pràctiques, de tal manera que el seu contingut va quedar fixat com s'indica a continuació:

La memòria final del portafolis de l'alumne es un document que recull un resum de la experiència d'aprenentatge sobre la base d'una reflexió final que ha d'incloure com a mínim 7 dels ítems que presentem a continuació, sens perjudici de que l'alumne pugui incloure algun altre.

1. Una reflexió sobre que ha descobert sobre els seus coneixements, què coneix i que no.
1. Una reflexió sobre les seves maneres de fer les tasques i de relacionar-se amb els altres.
2. Un conflicte davant el qual ha estat capaç de dissenyar una estratègia d'actuació
3. Una situació que no volgués repetir
4. Una situació en la que actuaria de manera diferent i per què
5. Una situació de la que hagi tret un aprenentatge significatiu
6. Una situació que li hagués agradat trobar o experimentar
7. Una situació que pugui connectar amb una experiència d'aprenentatge anterior a les seves pràctiques
8. Una situació que li hagi permès valorar com ha evolucionat el seu aprenentatge.
9. Una experiència que valori de manera positiva.
10. Una recomanació

En **segon lloc**, vam aplicar les millores projectades respecte la tasca de seguiment i avaluació del portafolis. El resultat de les mateixes es podrà apreciar en el següent apartat.

8. CONCLUSIONS I VALORACIÓ DELS IMPLICATS

La valoració que se'n fa d'allò que s'ha pogut desenvolupar en aquests dos (+ 1 pròrroga) cursos acadèmics a través el PMD és molt positiva i es considera, per part dels actors implicats, que està en la línia de la millora i la innovació docent buscades.

En aquest sentit l'actual PMD ha estat una molt bona oportunitat per a poder reflexionar i introduir millores, tant a nivell institucional com a nivell de la praxis dels docents i investigadors implicats en el projecte, tot hi ha ver de fer ajustaments en el projecte inicial.

S'ha de tenir present que en l'equip que va formar part d'aquest PMD no només van participar els professors directament implicats en les assignatures on s'ha projectat les millores sinó també dos càrrecs institucionals de la facultat, així com el personal tècnic de qualitat de la facultat, lo que ha permès donar a conèixer la nostra proposta a les autoritats acadèmiques que actualment participen en el procés de reverificació del Grau en Dret, i per tant es un punt de partida per tal d'extrapolar el nostre sistema de seguiment de les pràctiques del Màster als estudis de Grau.

A setembre de 2024 els alumnes del nou Màster van iniciar les seves pràctiques amb el nou model de portafolis, i acabat el curs vam encarregar a un dels delegats dels alumnes que recollís les impressions i la opinió dels seus companys, els resultats principals es poden resumir a continuació:

I. Respecte del contingut del portafolis:

1. Els alumnes consideraven interessant que, just acabant el primer curs que el qual s'imparteix l'assignatura de Pràctiques I, es fes una sessió de de formació sobre el portafolis destinada a preparar l'apartat de presentació de l'alumne i la fixació dels objectius de les seves pràctiques entre els que s'inclourien els treballats als tallers de coaching. En aquest sentit consideraven que resultaria útil per *"a fin de que se aprovechara el momento en el que se están llevando a cabo las dinámicas para mentalizar y preparar al estudiante para el portafolio, y, para que el estudiante estuviese acompañado en el momento de buscar sus prácticas de despacho, especialmente con una guía orientadora en su currículum y en su carta de presentación, que, además, ya formaban parte de la parte inicial del portafolio. Además, al finalizar esa parte en dicho momento, cuando se empezaran las prácticas curriculares, los estudiantes podrían pasar directamente a centrarse en sus experiencias durante las prácticas desde el primer momento, con unos objetivos y pretensiones ya previamente planificados (sin perjuicio de que pudiesen cambiar o modificarse, sea por acceder a unas prácticas distintas de las que el alumno tenía en mente, sea por un cambio de perspectiva del propio alumno, entre otras)"*.

2. L'alumnat considera que el nou format es molt exigent, segons el seu parer, la formulació d'entrades amb contingut específic resta creativitat i no es generalitzable a totes les pràctiques donat que no tots els alumnes les realitzen en despatxos professionals, i així *“Asimismo, considero fundamental el máximo desarrollo creativo y de proceso propio de reflexión del alumno. Y precisamente por ello la extensión y las exigencias de la guía docente considero que son contraproducentes, ya que, podrían ser una gran guía orientadora para el alumno sin duda, pero encorsetar a los alumnos a que reflexionen obligatoriamente sobre ciertos puntos en específico es absolutamente contrario a que cada uno tenga su propio proceso reflexivo y de introspección en las prácticas”*.
3. Pel que fa a la memoria actual del portafolis sembla que s'hauria de redissenyar i així *“Supresión de la memoria final o modificación del portafolio ya existente y debidamente desarrollado para convertirlo en una memoria final, pues resulta en una duplicidad del trabajo ya efectuado durante el paso por el despacho absolutamente ilógico y desproporcionado, ya que el estudiante ha estado trabajando y reflexionando de manera continua y progresiva, y, en la última fase de su experiencia en las prácticas ya hará reflexiones y comentarios propios de esa fase final de conclusiones y de reflexión de todo su paso por el despacho. Además volvemos a encontrarnos con que se encorseta en 11 preguntas concretas de las que deben elegirse 7, cuando resultaría más lógico que se ofrecieran dichas preguntas de manera orientativa, pero fuera el propio estudiante quién se hiciera las preguntas que creyera conveniente y oportuno a modo de reflexión final, siendo ello mucho más propio a generar una reflexión e introspección personal e intransferible de cada estudiante, lo que generaría una mayor variedad de reflexión en los portafolios.*

II. Respecte de la tasca de seguiment i avaluació per part dels tutors acadèmics:

1. Tal i com sospitaven, l'alumnat considera que seria molt interessant fer un seguiment més dirigit cap a un coaching professional. De fet, aquesta era una de les principals novetats que volíem introduir però que, com ja es va indicar, es va haver de renunciar donat la absència de fons. En aquest sentit, *“Cabe destacar que también creo que, para darle una mayor continuidad y amplitud a la realización del portafolio en su vertiente de coaching profesional, los profesores de coaching deberían ser los encargados de coordinar a los profesores que tutoricen a los alumnos en el segundo curso de máster, siempre que ellos lo considerasen oportuno”*.
2. El seguiment per part del tutor acadèmic no es valora negativament, però si es demana una temporalització diferent de les entregues i més flexibilitat per part dels tutors y així, *“de la misma manera, la periodicidad en las entregas, para aquellos tutores que exigen una realización prácticamente semanal o cerrada en los 15 días que recoge la guía, también puede provocar que el alumno se deje llevar en una dinámica de “entregar por cumplir”, que tampoco creo que debería ser la dinámica ni la base de un portafolio que acompañe a los estudiantes de un*

máster profesionalizador en su paso por un despacho profesional. Creo que la idea del portafolio en esencia es muy potente, pero debería pulirse su aplicación, pues a nivel comparativo con otras universidades y estudiantes, la carga de trabajo y la forma de aplicación relativa a esta asignatura resulta desproporcionada y, salvo que el tutor “dé alas” al alumno flexibilizando la guía docente, puede terminar por provocar que la experiencia de esta asignatura resulte en un entregar por cumplir absolutamente contraproducente. Yo en mi experiencia personal no viví esto, pero sin ir más lejos en el despacho que yo efectué las prácticas escuchaba prácticamente cada semana a mi compañera quejarse porque recibía constantemente comentarios y exigencias de su tutora de prácticas, y, también fue frecuente encontrarme con mensajes de whatsapp en grupos del máster o con comentarios de compañeros quejándose de la situación del portafolio respecto de sus tutores. En este sentido, queda mucho trabajo por hacer para que los tutores de la asignatura de prácticas flexibilicen su forma de guiar y tutorizar a sus alumnos y entiendan el portafolio más un trabajo a largo plazo que el alumno debe poder hacer con cierta tranquilidad, pues solo en un ambiente y contexto propicio para la reflexión es donde el alumno podrá desarrollarse y crecer debidamente, tanto a nivel intrapersonal como interpersonal como profesional.

3. Respecte de l'avaluació del tutor, la pràctica venia sent fixar amb els alumnes unes dates periòdiques per tal de verificar que s'havia avançat en les reflexions del portafoli, i el tutor via mail o per reunió, feia uns comentaris a l'alumne destinats a procurar la millora del seu procés de reflexió.

Ad ex:

SEPTIEMBRE: Las tareas descritas son correctas pero la reflexión está demasiado centrada en contenidos, es decir, seleccionas la tarea por lo que has aprendido de la materia y lo que nos interesa es qué has aprendido de la profesión con la tarea seleccionada, si lo relacionamos pe. con tus objetivos, pe. te puede servir para ver si con ello ves que el fiscal es lo que te gusta, si esa tarea te ha permitido potenciar tu autonomía..

La selección de la otra tarea reflexionada mucho mejor tal vez sólo ampliar un poco qué aspectos concretos de la perspectiva de tu jefa te han resultado especialmente útiles

OCTUBRE:

Me gustaría que desarrollaras un poco más qué has aprendido del trabajo en equipo, sobre todo cuando hablas de compartir puntos de vista, te lo comento porque creo que puede ser útil para luego verificar si has conseguido tu objetivo de obtener más autonomía, aprender que cómo lo hacen los demás. Sobre valores me gustaría algún ejemplo en el que hayas visto que se ponen en práctica dichos valores, lo mismo ocurre con la comparación con los tuyos creo que con un ejemplo lo vería mejor

L'alumnat considera que en algunes ocasions les reunions son excessives i que haurien d'integrar-se dins del seu horari de segon curs i així suggereixen *“reuniones mensuales entre tutores y estudiantes el mismo día que se efectúe la clase de test y pruebas de cada estudiante (nunca el día del examen, siempre el de la clase); todo ello a fin de que el alumno únicamente pierda las 2 mañanas/tardes en el despacho que ya perdía al mes antes de efectuar este cambio”*.

De la mateixa manera consideren que el paper del tutors ha de dirigir-se més cap al seguiment de la tasca que fan els alumnes a les pràctiques des d'un punt de vista professional, i en aquest sentit *“Para guiar y preparar a los tutores académicos en esta nueva forma de llevar la asignatura, considero que podrían jugar un papel fundamental Agustí y Silvia, ya que ellos son los artífices de las dinámicas de coaching y de mucho del contenido del portafolio. En estas reuniones se podría examinar el estado actual del portafolio, pero sobre todo considero que deberían servir para que los tutores se preocupen e interesen por el estado actual del alumno en el despacho, y trabajen con él tanto su experiencia profesional en dicho momento, como su avance y progreso con el portafolio y sus propias reflexiones. Y esta considero que debería ser la única exigencia que podría establecerse con el alumno, para que se sienta acompañado y se pueda ir viendo su progreso y avance con el portafolio de manera mensual, si bien considero que no debería de pedirse una “entrega evaluable” para dicha fecha, sino más bien un avance y progreso en el contenido que pudieran comentar profesor y alumno en dicho portafolio, de forma que pueda hacerse un seguimiento para que se acabe evaluando de forma exclusiva al finalizar el portafolio y su estancia en las prácticas. Ello ayudaría a que el alumno pudiera progresar con el portafolio, siguiendo las indicaciones de su tutor, y teniendo margen de maniobra durante toda su estancia en las prácticas, sin necesidad de hacer entregas periódicas que no se califican. Además, resulta lógico proceder de esta manera ya que el alumno podrá efectuar sus mejores y más profundas reflexiones a medida que avance su paso en el despacho, por lo que exigir en unas primeras semanas o meses que efectúe entregas de igual envergadura a las del final de su paso por el despacho resulta ilógico”*

4. Finalment, els alumnes valoren positivament la sessió final de coaching “coaching de seguiment” si bé els agradaria que fos individualitzada i amb representació dels tutors acadèmics.

Com a conclusió podem considerar que s'han assolit especialment els següents objectius:

- Dissenyar un model d'adaptació de les competències identificades al futur model de resultats d'aprenentatge de les titulacions.

- Millorar el contingut de l'actual portafolis docent per convertir-lo en una eina d'autoreflexió personal, més enllà de la avaluació del resultat de les activitats formatives dutes a terme a la entitat de pràctiques.
- Ampliar l'abast de l'actual portafolis per tal que serveixi eina d'avaluació de tots els objectius d'aprenentatge de les diferents assignatures del Màster d'Advocacia.

Dels resultats que obtinguem aquest any ben segur que se'n derivaren noves millores a un projecte que com es pot apreciar, es va adaptant a les necessites d'aprenentatge del nostre alumnat.

9. CONTINUITAT I ELEMENTS DEL MILLORA

Arran dels resultats obtinguts el curs passat aquest nou curs hem fet noves adaptacions al model de portafolis i al sistema de seguiment del mateix.

I. Respecte del contingut del portafolis:

En primer lloc, com el curs anterior es van iniciar els treballs previs per a poder afegir un altre dels tallers de l'assignatura Pràctiques Acadèmiques Externes I, concretament el Taller de Mediació – Sistemes de Resolució Alternativa de Conflictes, en el disseny de qüestions reflexives per a incorporar al Portafolis, s'han incorporat algunes qüestions relatives al mateix com a contingut del portafolis.

I en segon lloc, s'han eliminat totes les preguntes concretes sobre els tallers de coaching en pro d'una reflexió més general i oberta.

La calendarització de les entregues de l'alumnat també ha variat, i així el nou contingut del portafolis s'ha de desenvolupar al llarg de quatre fases (que normalment coincidiran amb els quatre mesos durant els quals es desenvolupa la pràctica, un mes inicial on l'alumne selecciona el despatx, i tres mesos de pràctiques efectives).

Durant la **primera fase** (finals de juliol, tot just acabat Pràctiques I, i per tant els tallers de coaching) l'alumnat son convocats a una reunió per explicar en què consistirà l'assignatura de Pràctiques II i què han de començar a tenir preparat en el seu portafolis, per abans del setembre que es quan inicien les pràctiques.

Ad ex algunes entrades d'un portafolis:

¿QUE QUIERO CONSEGUIR O PONER EN PRÁCTICA?

Estoy realizando las prácticas en un departamento jurídico laboral, por lo que tras un par de semanas realizando diferentes tareas que me han ido encomendando, voy a exponer mis objetivos en base a lo que va a ser mi experiencia personal en mi estadía de prácticas.

Por un lado y como objetivo general de las prácticas en relación al tipo de departamento en el que estoy y sobre el ámbito del derecho que voy a conocer más en profundidad, me gustaría aplicar los conocimientos teóricos adquiridos en el ámbito del Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social al ejercicio práctico de la profesión jurídica, desarrollando las competencias técnicas, analíticas y éticas necesarias para el desempeño de funciones propias de un departamento jurídico-laboral.

Por otro lado también he considerado positivo, tener unos objetivos más específicos; que voy a mentar a continuación de forma ordenado:

1. Conocer el funcionamiento y la organización interna de un departamento jurídico-laboral, así como las relaciones

¿QUE PUEDO APLICAR DE LOS TALLERES DE COACHING ECI I CLERCE?

Una de las dinámicas más reveladoras de la sesión fue la de la escucha activa, que practicamos en el momento que la profesora nos explicó la historia de que una tarde en su casa se encontró la puerta sin cerrar y se puso muy nerviosa por qué pensaba que había alguien dentro de su casa. Durante la práctica nos pidió que lo escucháramos para poder anotar en un papel que pensaban de la historia y como se podía sentir ella en aquel momento.

Además también nos explicaron los diferentes niveles de escucha. Y una vez vimos los diferentes tipos; considero, que el mejor nivel de escucha que hay es el nivel tres; que trata sobre la escucha empática. Donde pudimos ver que, la empatía no se minimiza o ni intentar animar al ni tampoco sentir el mismo que el otro persona; si no que se entiende el que pasa desde su perspectiva y legitimando sus emociones.

Por eso con la actividad que hemos visto (de anotar en un papel que nos transmite el relato de la profesora) y con la práctica de este nivel de escucha, como se lo escucha empática, podemos a partir de este momento en diferentes situaciones hacer actuaciones como dejar hablar, hacer un silencio atento, normalizar las emociones y ofrecer el apoyo necesario.

¿QUÉ TÉCNICAS DEL TALLER DE MEDIACIÓN PUEDO APLICAR?

La mediación, entendida como un método auto compositivo de resolución de conflictos basado en la comunicación, la neutralidad y la búsqueda de acuerdos voluntarios además se caracteriza por la necesidad de mantener relaciones continuadas y de cooperación entre las partes, por que puede resultar muy útil en muchos ámbitos del derecho.

Por lo que, durante mi periodo de prácticas considero que tendré la oportunidad de aplicar diversos principios y técnicas de la mediación durante el desarrollo de mis funciones.

Entre los principios aplicados, destacan la imparcialidad, al mantener una actitud objetiva ante las distintas posturas de trabajadores y empresa; la confidencialidad, preservando la discreción en la gestión de información sensible; y la autonomía de las partes, favoreciendo que sean los propios implicados quienes construyan las soluciones más adecuadas a sus intereses.

Asimismo, me gustaría poder llegar a utilizar técnicas propias de la mediación, tales como la escucha activa, la

Un cop iniciades les pràctiques, l'alumnat ha de seguir dues fases més amb un contingut semblant, ja que han de explicar que ha fet durant aquell més, seleccionar una tasca de la que s'hagi tret un especial aprenentatge per reflexionar i, a la **segona fase** afegir alguna reflexió sobre els objectius de coaching que ha pogut posar en pràctica, i a la **tercera fase** lo mateix però respecte del taller de mediació.

Ad ex. Sobre la segona fase (entrega aquest mes de novembre)

- **La preparación resulta fundamental:** Analizar previamente la situación del cliente, su perfil, sus necesidades y los posibles puntos de conflicto me permite anticipar a las objeciones y mantener una posición sólida durante la conversación → este aprendizaje me ha ayudado a ser más organizada, metódica y previsiva en mi manera de trabajar, a valorar la planificación de cualquier tarea. Entendí que la preparación no solo mejora los resultados de una negociación, sino que también aumenta la seguridad y la confianza en mí misma a la hora de negociar.
- **Negociar de manera colaborativa:** Comprendí la relevancia de aplicar una negociación colaborativa, basada en el principio de “ganar-ganar”, fomentando relaciones duraderas y de confianza, en lugar de acuerdos puntuales y frágiles → este aprendizaje me ha ayudado a desarrollar una mentalidad más abierta, empática y orientada a la colaboración, buscando el equilibrio y la cooperación en lugar de centrarme solo

- **Conciencia de fortalezas y áreas de mejora:** Desde la perspectiva del coaching, la experiencia en negociación me permitió tomar conciencia de mis competencias y limitaciones. Aprendí que el éxito en la comunicación con el cliente no depende únicamente del conocimiento técnico, sino también de factores internos, como la actitud positiva, la autoconfianza y la capacidad de comprender activamente sin emitir juicios → esta reflexión me ha ayudado a identificar en qué aspectos destacaba y en cuáles necesitaba mejorar, creando un mapa claro de mis habilidades comunicativas y emocionales.

Amb aquest nou disseny l'alumnat podrà prendre consciència de quins aprenentatges dels tallers de Pràctiques I han pogut posar en pràctica, aconseguint d'aquesta manera un dels nostres objectius del PMD com era una major integració de les assignatures que

impliquen formació en competències en l'esmentat Màster, en concret de les assignatures Pràctiques I i Pràctiques II.

El resultat de les modificacions queda com indiquem a continuació, lo que implica una millora del portafolis conforme el model acció-reacció donat que el disseny que va resultar d'una primera modificació s'ha pogut testar amb l'alumnat i com a resultat de la valoració, s'han fet els canvis oportuns.

Pel que fa a la **quarta fase**, un cop acabades les pràctiques, es manté la memòria però atès que la seva entrega, juntament amb la reflexió de l'últim mes de pràctiques, es fa amb posterioritat a la sessió grupal d'Eines de Coaching de Seguiment i de Supervisió de Resultats, creiem que aquest disseny s'acosta més a la petició d'un seguiment més enfocat al coaching professional i l'atenció individualitzada, doncs l'alumnat podrà treure profit de la sessió per finalitzar les seves reflexions al portafolis.

Contingut del portafolis

El portafolis està integrat per l'aportació de diversos materials i ha de seguir

QUATRE FASES D'ELABORACIÓ:

FASE 1: INICI DE LES PRÀCTIQUES I DEL PORTAFOLIS.

Quan: Abans de començar les pràctiques l'alumne ha de crear el sites i fer una pàgina d'inici que ha de contenir:

- CV
- Objectius de les pràctiques: ¿què vols aconseguir i/o posar en pràctica?
- Objectius del taller de coaching ECI i CLECRE: a Organització de l'Exercici Professional i a Pràctiques I vau fer diferents tallers de coaching (ECI i CLECRE), del continguts treballats ¿quins t'agradaria o creus que podries posar en pràctica durant la teva estada?
- Objectius del taller de mediació: en aquest taller vàreu aprendre diferents tècniques en aquesta matèria, ¿hi ha alguna que creus que podràs posar en pràctica o que t'agradaria fer-ho durant la teva estada?

FASE 2: ACTIVITATS DEL PRIMER MES

Quan: en acabar el primer mes de pràctiques, l'alumne ha de fer referència al portafolis:

- Descripció de les tasques del primer mes
- Escull una tasca i reflexiona sobre què has après (competències i habilitats)
- Puja un parell d'evidències d'aquesta tasca i explica la selecció
- ¿Quins aprenentatges de coaching (ECI + CLECRE) has pogut practicar?

FASE 3: ACTIVITATS DEL SEGON MES

Quan: en acabar el segon mes de pràctiques, l'alumne ha de fer referència al portafolis:

- Descripció de les tasques del segon mes
- Escull una tasca i reflexiona sobre què has après (competències i habilitats)
- Puja un parell d'evidències d'aquesta tasca i explica la selecció
- ¿Quins aprenentatges de mediació has pogut practicar? P.ex
 - ¿Has tingut ocasió d'informar sobre la mediació o altres MASC a un client?
 - ¿Quina de les següents eines comunicatives de la mediació has pogut practicar i en quin context?
 - Escolta activa i empàtica
 - Pregunta oberta exploratòria del conflicte
 - Resum
 - Parafrasseig
 - Identificació i resposta a les emocions.
- ¿Quina de les següents eines de la negociació col·laborativa has tingut ocasió de posar en pràctica i en quin context?
 - Separar la persona del problema.
 - Esbrinar els interessos i les necessitats del/ de la client/a ocultes sota les posicions.
 - Identificar el MAAN (Millor Alternativa a l'Acord Negociat).

FASE 4: FINALITZACIÓ DE LES PRÀCTIQUES I DEL PORTAFOLIS

Quan: a finals del tercer mes de pràctiques, després de realitzar la sessió grupal d'Eines de Coaching de Seguiment i de Supervisió de Resultats, l'alumne ha de fer referència al portafolis:

- Descripció de les tasques del tercer mes
- Escull una tasca i reflexiona sobre què has après (competències i habilitats)
- Puja un parell d'evidències d'aquesta tasca i explica la selecció
- Informe/Memòria final de les pràctiques, en el que es fa una reflexió final d'allò que has après de tu i de l'exercici professional a través de l'estada en pràctiques conforme l'Annex de la Guia Docent.

II. Respecte del seguiment pel tutor:

Dos son principalment els canvis efectuats: a) una programació més flexible del seguiment i així:

PRIMERS DE SETEMBRE entrevista inicial coneixement de l'alumne, explicació del portafolis i comentari dels objectius.

FINALS DEL PRIMER MES: entrevista valoració del mes segons rúbrica

FINALS DEL SEGON MES: entrevista valoració del mes segons rúbrica

FINALS DEL TERCER MES: entrevista valoració del mes i de la memòria final segons rúbrica.

I b) Les reunions amb el tutors ara tenen caràcter mensual, son obligatòriament presencials o virtuals i en elles es comenta no només les entrades del portafolis sinó també la evolució de l'alumnat a la institució.

10. DIFUSIÓ

Com ha quedat reflexat en el cronograma dos dels participants del projecte van presentar una comunicació al II Congreso Internacional D+I+D, para la Docencia e Innovación en Derecho, sobre “Derecho y competencias prácticas”, celebrat els dies 19 i 20 d' abril de 2023.

• Deborah Díaz-Jiménez Triviño. Fiscal de la Fiscalía Provincial de Almería.

A partir de las 18:00 h se realizarán dos itinerarios virtuales. Los asistentes deberán escoger participar en la sala virtual A o B.

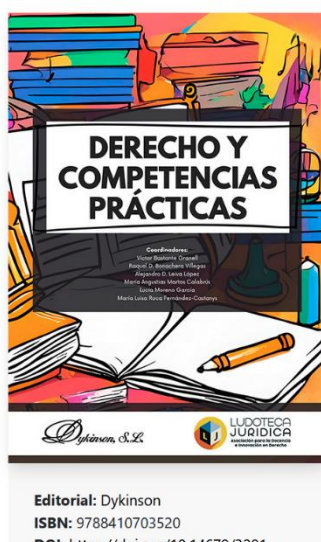
SALA VIRTUAL A.

18:00 – 20:00 h. Mesa redonda "Prácticas externas".

Moderadora: Lucía Moreno García. Prof.ª Ayudante Doctora de Derecho Procesal. Universidad de Almería.

- 1.Importancia de las prácticas curriculares como complemento a la formación teórica en Derecho. Silvia Vilar González. Prof.ª Ayudante Doctora de Derecho civil. Universidad Jaume I.
- 2.La experiencia de las prácticas curriculares en el Grado en Derecho de la Universidad de Almería. Lidia Domínguez Ruiz. Prof.ª Titular de Derecho Procesal. Universidad de Almería.
- 3.Propuestas para mejorar la tutorización de prácticas externas. Juan Alberto Tormos Pérez. Prof. Ayudante Doctor. Universidad de Valencia.
- 4.El Programa Campus Rural. Prácticas en entornos rurales como palanca para transformar el ideario colectivo de las áreas con desafíos demográficos. José Luis Domínguez Álvarez. Universidad de Salamanca.
- 5.La práctica de la abogacía como proceso de construcción personal y su evaluación por portafolio de aprendizaje. Cristina Roy Pérez (Prof.ª Agregada) y Stephanie Rivera Vallvé (investigadora predoctoral).
- 6.Experiencia de prácticas curriculares de alumnos de titulaciones jurídicas en órganos de gestión universitaria. Jaime Clemente Martínez (Prof. Asociado de Derecho Constitucional) y Jorge Viguri Cordero (Prof. Ayudante Doctor de Derecho Constitucional). Universidad Jaume I.
- 7.El acceso a las prácticas curriculares del alumnado con diversidad funcional en los bufetes de abogados: retos pendientes en aras de su inclusión y la igualdad de oportunidades. Marta Iglesias Berlanga (Prof.ª Contratada Doctora) y Raquel Regueiro Dubra (Prof.ª Contratada Doctora). Universidad Complutense de Madrid.

La nostra comunicació va resultar publicada en una obra col·lectiva d'accés lliure:

Derecho y competencias prácticas

Bastante Granell, Víctor. Coordinación
 Bonachera Villegas, Raquel D.. Coordinación
 Leiva López, Alejandro D.. Coordinación
 Martos Calabrús, María Angustias. Coordinación
 Moreno García, Lucía. Coordinación
 Roca Fernández-Castany, María Luisa. Coordinación

E-book PDF

descargar

♥ Añadir a mi wishlist

☆☆☆☆ Comenta y valora este libro

Número de descargas: 800

Resumen Cita este libro

Resumen del libro

Compartim el contingut de la mateixa:

Capítulo X

LA PRÁCTICA DE LA ABOGACÍA COMO PROCESO DE CONSTRUCCIÓN PERSONAL Y SU EVALUACIÓN POR PORTAFOLIOS DE APRENDIZAJE

Cristina Roy Pérez

Profesora Agregada del Departamento de Derecho Privado de la Universidad de Barcelona

Stéphanie Rivera Vallvé

Investigadora predoctoral del Departamento de Derecho Privado de la Universidad de Barcelona

El grado de Derecho es un grado profesionalizador, lo que implica que la formación académica de nuestros estudiantes va orientada a la capacitación para el ejercicio de una profesión, y determina en buena medida las competencias y habilidades que acompañan a su formación teórica.

Con la aprobación de la Ley 34/2006, de 30 de octubre, sobre el Acceso a las Profesiones de Abogado y Procurador de los Tribunales, los graduados en Derecho que quieran obtener el título profesional de abogado deben superar un curso de formación específica, como paso previo a una prueba estatal, que les permita acceder al ejercicio de la profesión. Por consiguiente, tras la realización del Grado, deben acceder a un Máster, cuyos objetivos de aprendizaje, enfoque metodológico y contenidos vienen determinados por las características de esta prueba estatal.

La reciente Ley 15/2021, de 23 de octubre, relativa al ejercicio, tanto de la abogacía como de la procura, reformó la normativa anterior, unificando la formación especializada que deben recibir los futuros profesionales de la abogacía y la procura. Esta reforma motivó que la Facultad de Derecho de la Universidad de Barcelona iniciara un proceso de adaptación de su Máster en Abogacía. A la adaptación de dos de sus asignaturas, relativas a prácticas externas, se destinarán las siguientes líneas.

El plan de estudios del actual Máster en Abogacía y Procura¹, de forma equivalente a su predecesor, incluye la realización de prácticas externas obligatorias, organizadas en dos asignaturas: Prácticas Académicas Externas I y II. Sus principales objetivos consisten en aplicar los conocimientos teóricos y prácticos adquiridos en el Máster, implementando los resultados de aprendizaje de la titulación en otros contextos, y preparar al alumnado para el ejercicio de la profesión de forma eficaz y responsable.

Antes de la reforma de estos estudios, el desarrollo de la asignatura de Prácticas Externas I², implicaba la participación del alumnado en diferentes talleres, realizados por profesionales, en los que se trabajaban casos reales que se resolvían mediante simulaciones, que eran objeto de evaluación al final del curso.

En la asignatura de Prácticas Externas II³, la actividad formativa se llevaba a cabo de forma presencial en distintas entidades colaboradoras, públicas y privadas. El seguimiento del proceso aprendizaje se asignaba tanto al tutor de la entidad de prácticas, que acompañaba y orientaba *in situ* al estudiante, como al tutor académico, quien asistía y orientaba al estudiante en la elaboración de su portafolio-digital. El contenido de dicho portafolio implicaba la elaboración de una carpeta con los siguientes elementos: a) página de inicio; b) bloque de reflexión y c) recopilación de evidencias.

El primer apartado estaba destinado a la presentación personal del alumno. Sin perjuicio de un contenido mínimo especificado, se dejaba cierto margen de libertad para que el estudiante pudiera elegir el contenido y la forma de su presentación.

Debido a que con cierta frecuencia la realización de una estancia o un periodo de prácticas termina sirviendo de puente para el acceso al mercado laboral, la intención de este

¹ Universidad de Barcelona. (8 de abril de 2023). *Máster en Abogacía y Procura. Asignaturas y planes docentes*. <https://web.ub.edu/es/web/estudis/w/masteruniversitari-MD60Q?subjects>.

² Universidad de Barcelona (s.f.). *Plan docente de la asignatura*. <http://grad.ub.edu/grad3/plae/AccesInformePD?curs=2022&codiGiga=569170&idioma=ESP&recurs=publicacio>.

³ Universidad de Barcelona (s.f.). *Plan docente de la asignatura*. <http://grad.ub.edu/grad3/plae/AccesInformePD?curs=2022&codiGiga=569171&idioma=ESP&recurs=publicacio>.

apartado era brindar la oportunidad a los alumnos de presentarse a su tutor académico en términos similares a los de una entrevista de trabajo, incorporando su currículum y un vídeo de presentación, plasmando sus objetivos personales en relación con las prácticas que iban a iniciar, y esbozando el índice de su futuro portafolio.

En el segundo apartado, y es en este punto en el que radica la “novedad” de la presente propuesta de mejora docente (*vid. infra*), los alumnos utilizaban esta herramienta digital como un verdadero instrumento de autoevaluación. De esta manera, el portafolio no consistía en un mero recolector de evidencias, pues a medida que el estudiantado relataba al tutor las tareas que iba desarrollando durante las prácticas, debía incluir una reflexión acerca de las competencias y habilidades que ponía en práctica. Para ello disponían de una guía de reflexión, y contaban con el seguimiento periódico de su tutor académico que, mediante la orientación y el asesoramiento continuados, les iba guiando de manera que pudieran convertir la reflexión en un elemento potenciador de su aprendizaje.

Finalmente, el portafolio se completaba con una selección de evidencias realizada por el alumno, debidamente justificadas, que servían para acreditar la evolución de su aprendizaje, en consonancia con las reflexiones incorporadas en el bloque anterior.

La evaluación de esta asignatura contaba con unas rúbricas que otorgaban distinta ponderación a los aspectos de diseño, reflexión y evidencias, que no sólo se completaban por el tutor, sino también por el alumno. A su vez, el mentor de la entidad de prácticas también emitía su valoración. La nota final de cada estudiante resultaba de la ponderación de las tres valoraciones.

Hasta el momento, la carpeta o portafolio de aprendizaje se ha revelado como el instrumento más eficaz para el correcto seguimiento académico de esta asignatura, a la par que una oportunidad para que el alumnado cuente con un recurso que le ayude a autoevaluarse, más allá del contenido disciplinar vinculado a las tareas desarrolladas.

Por ese motivo, desde la coordinación de las prácticas se ha decidido dar un paso más y aprovechar la adaptación del Máster en Abogacía y Procura, para reformular las asignaturas de prácticas, a fin de aprovechar al máximo este recurso para la valoración de la adquisición de competencias profesionales.

El plan maestro de la reforma pasa por dotar de un mayor protagonismo a la reflexión personal del alumno. Cada estudiante, a través de la metodología propia del *coaching*, podrá realizar un ejercicio de evaluación individual de su potencial como profesional. Al efecto, irá identificando sus propias habilidades, brindándosele la posibilidad de ponerlas en práctica, así como la posibilidad de explorar aquéllas que, siendo necesarias o útiles para el ejercicio profesional, no tenga suficientemente consolidadas, dando pie a su potenciación.

A grandes rasgos, la asignatura Prácticas Académicas Externas I pretende dotar al alumno de los recursos personales y materiales que pondrá a prueba en la asignatura Prácticas Académicas Externas II. Al efecto, incluirá dentro de su programación una serie de talleres de *coaching* dirigidos a que los estudiantes descubran y pongan en práctica las principales herramientas de las que disponen como futuros profesionales, y así afrontar con éxito los retos de la vida personal y laboral.

La preparación para la práctica profesional suele desarrollarse a través de distintas actividades de simulación; sin embargo, a menudo se pasa por alto que, con carácter previo, hay que identificar con qué instrumentos cuentan nuestros alumnos para llevar a cabo la actividad. Eso es precisamente lo que se pretende con los talleres de *coaching*.

En estas sesiones, los alumnos trabajarán tanto desde perspectiva individual como desde la grupal, de manera que puedan tomar consciencia de sus competencias y habilidades, cómo trabajarlas a nivel individual y colaborativo, y cómo ponerlas en práctica mejorándolas o potenciándolas. Se trata de una práctica aséptica, relacionada directamente con la profesión, pero descontextualizada. Se trata de facilitar al estudiante la identificación de las competencias que debe desarrollar para realizar un trabajo en equipo, sin que necesariamente ese trabajo tenga que ser sobre un supuesto real concreto.

Asimismo, esta primera formación servirá para determinar aquellas competencias que son más demandadas en el mercado laboral y qué actividades son más adecuadas para su puesta en práctica. El objetivo consiste en utilizar las simulaciones para ir más allá de la mera práctica profesional, propiciando la oportunidad de que el alumno descubra qué competencias debe desplegar como futuro profesional, lo que sin duda mejorará su formación integral.

La evaluación de esta vertiente competencial se realizará mediante unas memorias finales que cada estudiante deberá completar una vez finalizadas las simulaciones, y que deberá incluir en su portafolio. A partir de estas memorias, el futuro tutor de Prácticas Académicas Externas II podrá saber en qué ha consistido la participación del alumno en la simulación y qué habilidades personales ha puesto en práctica.

A partir de la formación y evaluación -continuada y formativa- de la asignatura de Prácticas Académicas Externas I, los alumnos, al cursar la asignatura de Prácticas Académicas Externas II, tendrán la oportunidad de valorar en qué medida lo aprendido en los talleres de *coaching* se ha ido poniendo en práctica en el nuevo contexto de aprendizaje que suponen sus prácticas profesionales.

En esta segunda etapa, las competencias sí se enmarcan en la práctica profesional; una práctica que será distinta para cada estudiante, pues dependerá de la entidad en la que la lleve a cabo. Esta experiencia individual determina la importancia de contar con la memoria final de Prácticas Académicas Externas I.

En esta segunda etapa, el *coaching* también se incorporará como complemento del seguimiento de la elaboración del portafolio y mejorará sustancialmente su utilidad en dos sentidos: *ex ante* y *ex post*.

Ex ante, los alumnos, que han tenido la oportunidad de aprender y practicar diferentes competencias profesionales en los talleres de Prácticas Académicas Externas I, podrán valorar de manera eficiente su aplicación efectiva en el ámbito laboral. Recuérdese que, a través de esta primera asignatura de prácticas, habrán tomado consciencia de aquellas más útiles para su futuro rol como abogados o procuradores.

De esta manera, al cursar la segunda asignatura, los estudiantes podrán identificar con mayor facilidad en qué actuaciones resulta más conveniente el despliegue de unas competencias u otras, lo que les facilitará enormemente el ejercicio de la profesión. También tendrán presente que no se trata de ir realizando las tareas que les encomienden como hitos aislados, sino de reflexionar y aplicar debida y eficientemente lo que han aprendido en las simulaciones para brindar un mejor desempeño.

En otras palabras, a través del modelo formativo propuesto, se facilita y promueve la reflexión sobre la manera en que pueden aplicar sus conocimientos teóricos y competenciales en las actuaciones que se les requieran; una reflexión que ha de acompañar a cualquier profesional que se precie.

Ex post, las reflexiones que los estudiantes incorporen en el portafolio también les permitirá determinar cómo las habilidades y competencias trabajadas han influido en su desempeño, tanto en el ámbito profesional como en el personal.

La reflexión escrita es una oportunidad de valorar la actuación de un profesional con un potencial increíble, pues implica realizar una valoración completa de lo actuado que, cuanto más detalle incorpore, mayor consciencia de lo realizado proporciona. Por ende, se propicia el análisis reflexivo de la actuación desplegada, valorando el grado de satisfacción de las expectativas y objetivos.

Con un valor similar a la labor de un científico, que tiene la necesidad de dejar constancia de los pasos que ha seguido en un ensayo o experimento, el profesional puede, a través del seguimiento por escrito de su actividad, aperebirse de en qué medida su actuación responde a su voluntad o a sus objetivos.

El cambio propuesto exige una modificación importante de las rúbricas de evaluación de la asignatura, que deberán atender a las competencias que cada alumno especifique inicialmente en su portafolio, sus expectativas y la tipología de prácticas. En consecuencia, las rúbricas serán individualizables, selectivas y adaptables, características que mejoran el diseño del proyecto formativo.

Este nuevo enfoque integrador de las prácticas, permite que cada estudiante, con carácter previo a su inicio, reflexione sobre el profesional que quiere ser y sobre sus habilidades y competencias, a través del descubrimiento y exploración que implica el *coaching* como proceso de conocimiento y construcción personal.

Esta dinámica les otorgará criterios para poder valorar en qué medida el posterior periodo de prácticas en las distintas entidades realmente sirve para potenciar aquel aprendizaje. Se trata de una reflexión articulada acudiendo al portafolio o carpeta de aprendizaje que, ahora sí, será un verdadero instrumento de valoración de la práctica de competencias y habilidades.

Por otra parte, el seguimiento académico del portafolio se verá mejorado cualitativamente por cuanto no sólo se evaluará la capacidad reflexiva del alumnado, sino la medida en que lo aprendido en Prácticas Académicas Externas I les habilita para ser conscientes de su desarrollo profesional y les orienta hacia la reflexión como herramienta.

En resumen, la reforma proyectada en las asignaturas de prácticas del Máster en Abogacía y Procura, que se pondrán en marcha a partir del curso 2023-2024 bajo el marco de un Proyecto de Mejora Docente, está destinada a cumplir con los siguientes objetivos:

- La elaboración de un catálogo de las competencias que el mercado laboral exige a nuestro estudiantado y, en especial, a aquellos que optan por el ejercicio de la abogacía o la procura
- El diseño de un modelo de adaptación del actual marco de competencias al futuro modelo de resultados de aprendizaje, que afectará a los planes de estudio de las actuales titulaciones
- La mejora del contenido de nuestro actual portafolio para convertirlo en un instrumento de reflexión personal, que trascienda de la mera evaluación del resultado de las actividades formativas llevadas a cabo durante el periodo de prácticas
- La evaluación del eventual potencial del portafolio como instrumento de evaluación de otras asignaturas del Máster en Abogacía y Procura, en especial de aquellas que implican la puesta en práctica de competencias especialmente relacionadas con el ejercicio de la profesión

- La mejora significativa de la formación de los tutores académicos del portafolio, a fin de que sean más competentes para la evaluación de las competencias y objetivos de aprendizaje. Su rol debe ser más activo, por lo que su actuación se debe identificar con una auténtica labor de seguimiento y *coaching*, que ayude a nuestro alumnado a potenciar la práctica de competencias profesionales durante su periodo de prácticas
- Elaborar una propuesta de diseño de portafolio para su incorporación como instrumento de seguimiento y evaluación en las prácticas curriculares del Grado de Derecho, en el que no está implementado en la actualidad
- Potenciar el uso del portafolio entre el alumnado como instrumento de desarrollo personal, favoreciendo el uso de las Tecnologías de la Información y la Comunicación (TIC) y redes sociales, como medio para facilitar la futura búsqueda de empleo de nuestros graduados